Page 373

III. Appendix III - Key to the exercises

Key to Exercise 88

01 Seo mo chiad bhriogais fhada.

02 Thuit torr fhir bheaga gheala an-sin.

03 An do bhris e tro dhoras mór leis a' gheimhleag mhór ghobhlach?

04 Chuir mi d' fhìdheall shnog air ghleus dhut.

05 A Thormoid bhig bhìodaich, tha e ro dhaor!

06 Sin a' bhó bheag dhonn as fhaisge ort.

07 'S beag orm do dhroch chainnt shalach shàrachail

08 Tha mo chéile airson sgoil mhór Ghàidhlig a thogail.

09 Chan fhaigh sinn deagh leabaidh bhog ron ath mhìos.

10 'S e gnìomh a dhearbhas mar a chanas a sheanair.

11 Cha mhi a chluinneas tu air a' bheinn mhór chas ghlas ud.

12 Sin a' cheist ghòrach as fhaide a thog e 'nam chlas a-riamh.

Key to Exercise 89

01 mo cheann	10 a' chiad chas	19 mo thòn
02 dà chas	11 bu mhór	20 cha do thog
03 gun dealbh	12 bhon bhó	21 cha tog
04 aon taigh	13 cha dùin	22 aon nead
05 leis an luchag	14 bu toil	23 bu diùid
06 bhon dùn	15 gun chliù	24 mo leabaidh [Lʲ] ⇒ [l]
07 san chàr	16 cha mhol	25 seann duine
08 aon mhàs	17 a' chiad duilleag	26 dath an fhir
09 seann dùthaich	18 dath an taighe	27 cha ghearr

Key to Exercise 90

Blas na Gàidhlig - The Sounds

Key to Exercise 91

eala	dhìth	earrach	iuchair
dhìol	dhìom	dh'fhios	cidhe
guidhe	dh'Inbhir Nis	ghin	dh'ith
iùil	eòrna	ghearr	ghiomach
dhiùlt	ghéill	Eòlaigearraidh	ghiùlain

Key to Exercise 93

01	kLauN	klɯN^{j}ə	12	maːL	maːl
02	baLax	baLɪç	13	puhdan	puhdɛN^{j}
03	marag	marɛg^{j}	14	kur	kur^{j}
04	boxg	bɯçg^{j}	15	mɔnəɣ	mɔnɪ
05	frɯːx	frɯːç	16	kas	kaʃə
06	aran	arɛN^{j}	17	ɛRəN	ɛRɪN^{j}
07	slahd	slahd^{j}	18	brɔːg	brɔːg^{j}ə
08	k^{j}ɔːL[1]	k^{j}uːl	19	bauL	bɯiL^{j}
09	baːɣ[2]	baːj	20	karax	karɪç
10	k^{j}auN	k^{j}iːN^{j}	21	ahər	ahər^{j}
11	moːr	moːr^{j}	22	fad	fad^{j}

Key to Exercise 94

ha kuː səN xaːr	tha cù san chàr
ha N^{j}aNag ʃɔ moːr	tha an fheannag seo mór
ha kuː səN tɤj	tha cù san taigh
ha kuː eg^{j} ə N^{j}ɛr	tha cù aig an fhear
ha kuː ɛr^{j} ə N^{j}iar	tha cù air an fheur
ha xalag ʃɔ moːr	tha a' chaileag seo mór
ha vɛn ʃɔ moːr	tha a' bhean seo mór
ha kuː eg^{j} ə Nad	tha cù aig an ad
ha kuː ɛr^{j} ə N^{j}elan	tha cù air an eilean
har nahər^{j} əˈʃɔ	tha ur n-athair an-seo
ha kuː eg^{j} ə NɯN^{j}ag	tha cù aig an uinneag
ha N^{j}iːd^{j}ag ʃɔ moːr	tha an fhìdeag seo mór
ha N^{j}ɔːrag ʃɔ moːr	tha an fheòrag seo mór
har naran mah	tha ar n-aran math
ha elan sə N^{j}ɛr	tha eilean san ear

Key to Exercise 101

01.	DihAoine	dʲɪˈhɯːNʲə	02.	taigh-òsta	təˈjɔːsdə
03.	leabhraichean	Lʲɔːrɪçən	04.	cunbhalach	kunuvəLəx
05.	NicGilleRuaidh	NiçgʲiLʲəˈruəj	06.	agamsa	agəmsə
07.	atharraich	ahəRɪç	08.	a-null	əˈNuːL
09.	an-uiridh	əˈNurʲɪ	10.	dèanamh	dʲiənəv
11.	Dùn Bheagan	dunˈvegan	12.	caileagan	kalagən
13.	craobhan	krɯːvən	14.	Inbhir Theòrsa	ɪNʲɪrʲˈhjɔːRsə
15.	beanntan	bjauNdən	16.	a-nuas	əˈNuəs
17.	margaideachd	maragɪdʲəxg	18.	tìr-mór	tʲirʲˈmoːr
19.	buntàta	bənˈtaːdə	20.	freagarrach	frʲegəRəx

Blas na Gàidhlig - The Sounds

Key to Exercise 103

	'normal' word, stress on first syllable	hyphen, stress on the 'important' word	capital letters, stress on the 'important' word	exception
01. cuimhneachadh	☑			
02. an-diugh		☑		
03. MacGumaraid			☑	
04. buntàta				☑
05. DiSathairne			☑	
06. taigh-dhealbh		☑		
07. a-null		☑		
08. Dùn Dèagh			☑	
09. grad-shealladh		☑		
10. a-réir		☑		
11. DiCiadaoin			☑	
12. NicGilleMhìcheil			☑	
13. clàraichte	☑			
14. an-uiridh		☑		
15. drannd-eun		☑		
16. puinnseanachadh	☑			
17. NicAoidh			☑	
18. cnoc-faire		☑		
19. ban-tighearna				☑
20. Inbhir Nis			☑	

Key to Exercise 104

	1st vowel	2nd vowel	3rd vowel	4th vowel
01. còisirean	stressed	unstressed	unstressed	
02. amannan	stressed	unstressed	unstressed	
03. an-diugh	unstressed	stressed		
04. ball-coise	unstressed	stressed		
05. càraichean	stressed	unstressed	unstressed	
06. cuideachadh	stressed	unstressed	unstressed	
07. MacDhòmhnaill	unstressed	stressed	unstressed	
08. fuaradairean	stressed	unstressed	unstressed	unstressed
09. inntinniche	stressed	unstressed	unstressed	unstressed
10. mac Dhòmhaill	stressed	stressed	unstressed	
11. deasachaidhean	stressed	unstressed	unstressed	unstressed
12. DiarDaoin	unstressed	stressed		
13. oillteachadh	stressed	unstressed	unstressed	
14. caolachadh	stressed	unstressed	unstressed	
15. cothroman	unstressed	stressed	unstressed	

Key to Exercise 105

01. bothan		ɔ	
02. cìsean	ə		
03. pàganaich	aː		
04. maoineachadh			ɯː
05. aran			a
06. adhbrannan			ɣː
07. toileachadh	ə		
08. taigh-tasgaidh			ɪ
09. muinntireas		ɯi	
10. muladach			ə
11. sgrìobhadair	iː		
12. freagarrachadh	ɛ		
13. clachan		a	
14. buannachadh			uə
15. ime		i	

Blas na Gàidhlig - The Sounds

Key to Exercise 106

01 taigh-dhealbh	02 mór-thìr	03 glaine-fiona
04 taigh-dubh	05 brat-ùrlair	06 dealbh-chluich
07 sgian-arain	08 meanbh-chuileag	09 àrd-sgoil
10 uisge-beatha	11 taigh-mór	12 cas-bheart
13 mór-chùiseach	14 sgoil-àraich	15 taigh-tasgaidh
16 bun-sgoil	17 coileach-dubh	18 slat-iasgaich

Key to Exercise 107

01. dùnadh	duːnəɣ	02. aran	aran
03. urras	uRəs	04. togail	togal
05. cothrom	kɔRəm	06. sitig	ʃihdʲɪgʲ
07. móran	moːran	08. caileag	kalag
09. cailleach	kaLʲəx	10. toman	toman
11. leabhar	Lʲɔ.ər	12. Donnchadh	doNoxəɣ
13. cupa	kuhbə	14. craobhan	krɯːvən
15. balaich	baLɪç	16. beagan	began
17. càise	kaːʃə	18. dìochuimhnich	dʲiəxənɪç
19. boireann	bɔrʲəN	20. boireannach	bɔrʲəNəx
21. corra	kɔRə	22. tunnag	tuNag
23. sgoile	sgɔlə	24. sgoiltean	sgɔldʲən
25. sgileil	sgʲilal	26. ceannard	kʲauNəRd
27. dèanamh	dʲianəv	28. éiridh	eːrʲɪ
29. aiseag	aʃəg	30. litir	Lʲihdʲɪrʲ
31. bochdainn	bɔxgɪNʲ	32. beinne	beNʲə
33. peantadh	pɛndəɣ	34. càirdeil	kaːRdʲal
35. ceartas	kʲaRʃdəs	36. dhùineas	ɣuːnəs
37. cinnteach	kʲiːNʲdʲəx	38. dùinidh	duːNʲɪ
39. rachainn	raxɪNʲ	40. bhathar	vahər

Key to Exercise 109

01	Tha ~~e~~ athair ás an Òban agus tha ~~ie~~d a' dol ~~e~~ fhaicinn a-nochd.
02	Bh~~e~~ uinneagan na h-eaglais~~e~~ àrd brist~~e~~ on oidhch~~e~~ ud.
03	Cha bhi e toilicht~~e~~ idir ~~i~~s tu ~~e~~-bualadh ~~e~~-òrdag cho cruaidh.
04	~~i~~s urrainn dhut mail~~e~~ a chur air le bhith ~~e~~ cur seo ~~e~~n-sin.
05	Leum e ~~e~~-mach air an uinneag agus chan fhac~~e~~ e ~~e~~n cù.
06	Thàinig i ~~e~~n-seo ~~e~~n-diugh ~~i~~s chan fhalbh i gu DiSathairn~~e~~.
07	Thig an-seo ~~i~~s chì thu ~~e~~ bhó ~~e~~s moth~~e~~ a chunnaic thu ~~e~~-riamh!
08	~~A~~ Ailig, am fac~~e~~ e ~~e~~n trod a bh~~e~~ eatarra ~~e~~n-seo dà bhliadhn~~e~~ air ais?
09	B~~u~~ àbhaist dhomh ~~e~~ dhol ann ach sguir mi dheth dà lath~~e~~ air ais.
10	Dé ~~e~~n dath a th~~e~~ air na cait bheag~~e~~ a fhuair thu ~~e~~n-raoir?

Key to Exercise 116

01. seachdain	02. fàilidhean	03. tànaiste	04. deifrich
05. cilltean	06. banais	07. isean	08. fighe
09. faoin	10. giobach	11. rùisgte	12. tèarainn
13. cìsean	14. eilean	15. geòidh	16. daoine
17. leabaidh	18. mìneachadh	19. eile	20. cnuic
21. Éireannach	22. leòman	23. leisgeadair	24. ròlaisteach
25. sònraichte	26. teagaisg	27. ùineachan	28. ciste
29. cruithneach	30. falmhaich	31. geamannan	32. aiseag
33. bochdainn	34. làthaireachd	35. caileige	36. urram
37. nighean	38. bràigh	39. ainmich	40. feòragan

01. seachdain	02. fàilidhean	03. tànaiste	04. deifrich
05. cilltean	06. banais	07. isean	08. fighe
09. faoin	10. giobach	11. rùisgte	12. tèarainn
13. cìsean	14. eilean	15. geòidh	16. daoine
17. leabaidh	18. mìneachadh	19. eile	20. cnuic
21. Éireannach	22. leòman	23. leisgeadair	24. ròlaisteach
25. sònraichte	26. teagaisg	27. ùineachan	28. ciste
29. cruithneach	30. falmhaich	31. geamannan	32. aiseag
33. bochdainn	34. làthaireachd	35. caileige	36. urram
37. nighean	38. bràigh	39. ainmich	40. feòragan

Blas na Gàidhlig - The Sounds

Key to Exercise 117

ceann [kʲauN] ‣ beann [bjauN] ‣ seann [ʃauN] ‣ deann [dʲauN] … BUT ‣ fireann [firʲəN] ‣ boireann [bɔrʲəN] …	fead [fed] ‣ cead [kʲed] ‣ nead [Nʲed] ‣ cnead [krʲẽd] BUT ‣ airgead [ɛrʲɛgʲəd] ‣ uiread [urʲəd]	cama [kamə] ‣ ama [amə] ‣ hama [hamə] ‣ drama [dramə] BUT ‣ stuama [sduəmə] ‣ tuama [tuəmə]
caorach [kɯ:rəx] ‣ maorach [mɯ:rəx] ‣ daorach [dɯ:rəx] ‣ Paorach [pɯ:rəx]	beinn [beiNʲ] ‣ seinn [ʃeiNʲ] ‣ leinn [leiNʲ] ‣ teinn [tʲeiNʲ] NOT ‣ mèinn [mɛ:Nʲ] ‣ Scoitbheinn [sgɔhdʲveNʲ]	feum [fe:m] ‣ ceum [kʲe:m] ‣ leum [Lʲe:m] ‣ teum [tʲe:m] NOT ‣ luath-cheum [Luəçəm] ‣ Cuingleum [kũĩləm]
gaol [gɯ:L] ‣ craol [krɯ:L] ‣ caol [kɯ:L] ‣ aol [ɯ:L]	ciùil [kʲu:l] ‣ siùil [ʃu:l] ‣ shiùil [hju:l] ‣ iùil [ju:l]	mac [maxg] ‣ sac [saxg] ‣ bac [baxg] ‣ srac [sdraxg] NOT ‣ currac [kuRəg] ‣ tìodhlac [tʲiəLəg]
tinn [tʲi:Nʲ] ‣ binn [bi:Nʲ] ‣ cinn [kʲi:Nʲ] ‣ dinn [dʲi:Nʲ] BUT ‣ éiginn [e:gʲɪNʲ] ‣ broinn [brɤiNʲ]	achadh [axəɣ] ‣ aideachadh [adʲəxəɣ] ‣ atharrachadh [ahəRəxəɣ] ‣ ciallachadh [kʲiəLəxəɣ] BUT ‣ adhbrann [ɤ:brəN] ‣ seadh [ʃɤɣ]	each [ɛx] ‣ speach [sbɛx] ‣ creach [krʲɛx] ‣ deach [dʲɛx] NOT ‣ bileach [biləx] ‣ imeach [iməx]

fileanta [filəNdə] ‣ bitheanta [bihəNdə] ‣ puinnseanta [pʉ̃ĩNʲʃəNdə] ‣ coileanta [kɔləNdə] NOT ‣ beantainn [bɛndɪNʲ] ‣ leantail [Lʲɛndal]	cluinn [kLɯiNʲ] ‣ tuinn [tɯiNʲ] ‣ fuinn [fɯiNʲ] ‣ cruinn [krɯiNʲ]	sgeul [sgʲiaL] ‣ beul [biaL] ‣ reul [RiaL] ‣ neul [NʲiaL] NOT ‣ Caimbeul [kaimbəL] ‣ leisgeul [LʲeʃgʲəL]

Key to Exercise 118

Long Vowel/Diphthong	Short Vowel
[kauL] [kauLdɪNʲ] [kauLdəx] ▪ call calltainn calltach	[kaLə] ▪ calla
[bauN] [bauNdə] ▪ bann bannta	[baNə] ▪ banna
[Lɔum] [Lɔumnəxg] ▪ lom lomnochd	[Lomə] [Lomə˞] ▪ loma lomadh
[glauN] [glauNdən] [glauNdɪv] [glauNdal] ▪ gleann gleanntan gleanntaibh gleanntail	[glaNə] [glaNan] [glaNəx] ▪ gleanna gleannan gleannach
[kaiLʲdʲə] [kaiLʲ] [kaiLʲdʲəx] ▪ caillte caill caillteach	[xaLʲə˞] ▪ chailleadh
[sgɤiNʲ] ▪ sgoinn	[sgɤNʲal] [sgɤNʲə] ▪ sgoinneil sgoinne
[ku:m] [kũ:mdʲə] ▪ cum cumte	[kumal] [kumə˞] [kumadal] ▪ cumail cumadh cumadail
[i:m] ▪ im	[imə] [iməx] ▪ ime imeach
[kũ:Ndə˞] [kũ:Ndəs] ▪ cunntadh cunntas	
[pɔuLdəx] [pɔuL] ▪ polltach poll	[pɔLan] [pɔLag] [pɔLəx] ▪ pollan pollag pollach
[gauL] [gauLdəxg] [gauLdə] ▪ gall galltachd gallta	[gaLə] ▪ galla
[tʲi:Nʲ] ▪ tinn	[tʲiNʲəs] [tʲiNʲəd] ▪ tinneas tinnead
[kʲiNʲ] [kʲĩ:Nʲdʲə] [kʲĩ:NʲdʲɪNʲ] ▪ cinn cinnte cinntinn	[kʲiNʲə˞] [kʲiNʲəs] ▪ cinneadh cinneas
[bja:R] [bja:Rdə] [bja:Rdəx] ▪ bearr bearrta bearrtach	[bjaRə˞] [bjaRədərʲ] ▪ bearradh bearradair
[dʲaRs] [dʲa:Rsə˞] [dʲa:Rsəx] ▪ dearrs dearrsadh dearrsach	

Blas na Gàidhlig - The Sounds

[aum] ▪ am	[amə] [aməNən] ▪ ama amannan
[kLɯ̃ĩNʲdʲɪNʲ] [kLɯiNʲ] [kLɯ̃ĩNʲdʲər] ▪ cluinntinn cluinn cluinntear	[xLɯNʲəɣ] [xLɯNʲɪNʲ] ▪ chluinneadh chluinninn
[Lũ:N] ▪ lunn	[LuNəx] [LuNə] ▪ lunnach lunna
[fjũ:N] [fjũ:NLəx] ▪ fionn fionnlach	[fjuNər] [fjuNəɣ] ▪ fionnar fionnadh
[fɤiLʲ] ▪ foill	[fɤLʲə] [fɤLʲər] ▪ foille foillear
[tʲi:Lʲ] [tʲi:LʲdʲɪNʲ] ▪ till tilltinn	[tʲiLʲəɣ] [hiLʲɪNʲ] ▪ tilleadh thillinn
[gʲauL] [gʲauLdɪNʲ] [jauL] [gʲauLdə] [gʲauLdənəs] ▪ geall gealltainn gheall geallta gealltanas	[gʲaLəɣ] ▪ gealladh
[kãĩNʲdʲ] [kãĩNʲdʲə] [kãĩNʲdʲən] [kãĩNʲdʲəxg] ▪ cainnt cainnte cainntean cainnteachd	
[sbaːR] [sbaːRdə] ▪ sparr sparrta	[sbaRəɣ] [sbaRan] ▪ sparradh sparran
[greim] ▪ greim	[grʲeməɣ] [grʲemɪç] [grʲemɪrʲ] ▪ greimeadh greimich greimir
[ʃeiNʲ] [heiNʲ] ▪ seinn sheinn	[ʃeNʲə] [ʃeNʲədɛrʲ] ▪ seinne seinneadair
[tɔ:R] ▪ torr	[tɔRəɣ] [tɔRan] [tɔRanəx] ▪ torradh torran torranach
[prɔ̃ũNdəx] [prɔuN] [prɔ̃ũNdal] ▪ pronntach pronn pronntail	[prɔNəɣ] [prɔNədərʲ] [prɔNəs] ▪ pronnadh pronnadair pronnas

Key to Exercise 119

		All Front	All Back	Front ⇒ Back	Back ⇒ Front
01.	ku:L		☑		
02.	ʃɛ:	☑			
03.	mil	☑			
04.	ʃia			☑	
05.	guh		☑		
06.	RɤiNʲ				☑
07.	ʃi:	☑			
08.	aum		☑		
09.	Lɔh		☑		
10.	kʲed	☑			

Exercise 120

01 beanntan	[bjauNdən]	11 beagan	[began]
02 fear	[fɛr]	12 bioran	[biran]
03 fiù	[fju:]	13 thig	[hig^{j}]
04 bealach	[bjaLəx]	14 meall	[mjauL]
05 mearachd	[mɛrəxg]	15 fiadh	[fiaɣ]
06 mèinn	[mɛ:N^{j}]	16 bìd	[bi:d^{j}]
07 a shiùcar	[ə hju:xgər]	17 feòrag	[fjɔ:rag]
08 mo bheò	[mə vjɔ:]	18 Miughalaigh	[mju.əLaj]
09 beantainn	[bɛndɪN^{j}]	19 glé theann	[gle: hjauN]
10 feasgar	[fesgər]	20 peacadh	[pɛxgəɣ]

Exercise 121

01 teine	[t^{j}enə]	11 gloine	[gLɤN^{j}ə]
02 gin	[g^{j}in]	12 raineach	[RaN^{j}əx]
03 coin	[kɔN^{j}]	13 mìnich	[mi:nɪç]
04 céin	[k^{j}e:n]	14 cainb	[kɛnɛb]
05 cuin	[kuN^{j}]	15 mòine	[mɔ:N^{j}ə]
06 càineadh	[ka:N^{j}əɣ]	16 a bhuineas	[ə vuN^{j}əs]
07 DihAoine	[d^{j}ɪ'hɯ:N^{j}ə]	17 duine	[dɯN^{j}ə]
08 ainm	[ɛnɛm]	18 ciùineas	[k^{j}u:N^{j}əs]
09 fhéin	[he:n]	19 inis	[inɪʃ]
10 tuineach	[tɯN^{j}əx]	20 caoineadh	[kɯ:N^{j}əɣ]

Exercise 122

	Ending marking an agent	Cannot be split
01 fuineadair	*fuin* ‘bake’ and **-eadair**	
02 seanmhair		☑
03 abair		☑
04 boghadair	*bogha* ‘bow’ and **-adair**	
05 crùnair	*crùn* ‘crown’ and **-air**	
06 acair		☑
07 fuaradair	*fuar* ‘cold’ and **-adair**	
08 reiceadair	*reic* ‘sell’ and **-eadair**	
09 onair		☑
10 socair		☑
11 stiùireadair	*stiùir* ‘rudder’ and **-eadair**	
12 dìobair		☑
13 mair		☑
14 nigheadair	*nigh* ‘wash’ and **-eadair**	
15 frasair	*fras* ‘shower’ and **-air**	